EU och Sverige

– från Kiruna till Malmö

Sammanfattning av fyra regionala möten 1995-96

SOU 1996:106

En rapport från EU 96-kommittén

A: Ref
Acc S
59

Statens offentliga utredningar
1996:106
Utrikesdepartementet

EU och Sverige – från Kiruna till Malmö

Sammanfattning av fyra regionala möten 1995-96

Rapport från EU 96-kommittén
Stockholm 1996

SOU och Ds kan köpas från Fritzes kundtjänst. För remissutsändningar av SOU och Ds svarar Fritzes, Offentliga Publikationer, på uppdrag av Regeringskansliets förvaltningskontor.

Beställningsadress: Fritzes kundtjänst
106 47 Stockholm
Fax: 08-20 50 21
Telefon: 08-690 91 90

Denna skrift, SOU 1996:106, är kostnadsfri. Den kan även erhållas från
EU-upplysningen
Sveriges riksdag, 100 12 Stockholm
tel: 020-250 000
fax: 08-20 69 27

Det publicerade materialet får återges helt
eller delvis, gärna med uppgifter om källan.

Tryckt av
NORSTEDTS TRYCKERI AB
Stockholm 1996

ISBN 91-38-20317-0
ISSN 0375-250X

Förord

Enligt Maastrichtfördraget ska EU-länderna under 1996 sammankalla en konferens med företrädare för medlemsländernas regeringar. Konferensen, som inleddes den 29 mars 1996, ska undersöka vilka bestämmelser i fördraget som behöver ändras för att de mål som står angivna där ska kunna uppfyllas. Den här översynen av fördraget ska äga rum med sikte på att EU ska utvidgas med ett antal länder som vill bli medlemmar, främst i Central- och Östeuropa.

Den parlamentariska EU 96-kommittén tillsattes av regeringen 1995 för att arbeta med två huvuduppgifter: dels låta göra utredningar om viktigare sakfrågor som kan komma att behandlas under regeringskonferensen, dels stimulera den offentliga debatten kring konferensens huvudfrågor och ge företrädare för olika åsikter tillfälle att argumentera för sina uppfattningar.

Inom ramen för den senare arbetsuppgiften har kommittén arrangerat seminarier och hearingar samt ger ut en skriftserie med information och bakgrundsanalyser av olika frågor inför regeringskonferensen. Några av skrifterna sammanfattar seminarier och hearingar. Följande övriga skrifter har getts ut i denna serie:

- "EU:s regeringskonferens — en lägesrapport"
- "Röster om EU:s regeringskonferens — hearing med organisationsföreträdare, debattörer och forskare" (SOU 1995:77)
- "EU om regeringskonferensen 1996 — institutionernas rapporter och synpunkter i övriga medlemsländer" (SOU 1995:80)
- "EU-kandidater — 12 länder som kan bli EU:s nya medlemmar" (SOU 1995:83)
- "Ett utvidgat EU — möjligheter och problem. Sammanfattning av en hearing i augusti 1995" (SOU 1995:101)
- "Medborgarnas EU — frihet och säkerhet? Frågor om unionens tredje pelare inför regeringskonferensen 1996" (SOU 1995:102)
- "Omvärld, säkerhet, försvar. Frågor om EU:s andra pelare inför regeringskonferensen 1996" (SOU 1995:111)
- "Sverige i EU — makt öppenhet, kontroll. Sammanfattning av ett seminarium i september 1995" (SOU 1995:130)
- "Vem bestämmer vad? EU:s interna spelregler inför regeringskonferensen 1996" (SOU 1996:4)

- "Politikområden under lupp. Frågor om EU:s första pelare inför regeringskonferensen 1996" (SOU 1996:5)
- "Från Maastricht till Turin. Bakgrund och övriga EU-länders förslag och debatt inför regeringskonferensen 1996" (SOU 1996:24).
- "EU:s regeringskonferens — procedurer, aktörer, formalia. Sammanfattning av ett seminarium i april 1996" (SOU 1996:76).

Denna rapport är en sammanfattning av fyra av de regionala möten som EU 96-kommittén arrangerade mellan november 1995 och mars 1996. Dokumentationen från mötena har gjorts av kommitténs sekretariat. Texten har sammanställts av pressekreterare Anders Bolling.

Stockholm i juni 1996

Ingrid Larén Marklund
Huvudsekreterare i EU 96-kommittén

Innehållsförteckning

Inledning 4

Örebro 5
Det folkliga Europa 5
Ekonomiska och monetära unionen 6
Öppenhet och offentlighet i EU 7
Kan EU:s strukturfonder ge jobb? 9
EU och den demokratiska förankringen 9

Kiruna 12
Subsidiaritetsprincipen i EU: regeringskonferensen och länets/kommunens ställning 12
Efterföljande diskussion 15
Regeringskonferensen och minoriteternas ställning i EU . 16
Efterföljande diskussion 17

Borlänge 19
EU:s framtida utrikes- och säkerhetspolitik 19
EU:s framtida regionalpolitik 22
Framtidens transporter och kommunikationer i ett Europaperspektiv 24
Industriella utvecklingscentra och näringslivsutveckling i ett Europaperspektiv 25

Malmö 28
Politik för tillväxt och mot arbetslöshet i Europa 28
Ett utvidgat EU - möjligheter och problem 31

Inledning

Mellan november 1995 och mars 1996 tog EU 96-kommittén initiativ till sammanlagt tio regionala möten på följande platser: Örebro, Umeå, Kiruna, Borlänge, Östersund, Linköping, Kalmar, Visby, Göteborg och Malmö.

Samarrangemang

Mötena organiserades som samarrangemang mellan EU 96-kommittén och lokala organisationer och myndigheter. Programmen utarbetades av de lokala arrangörerna i samarbete med kommitténs sekretariat.

De teman som avhandlades varierade en hel del från ort till ort. De berörde naturligtvis alltid EU och hade i allmänhet direkt eller indirekt anknytning till regeringskonferensen och dess frågor. Dock fick emellanåt teman med stark lokal eller regional koppling större utrymme än regeringskonferensen.

I anslutning till de regionala mötena, vanligen mellan klockan 18/19 och 21 samma kväll, ägde möten för allmänheten rum, där man ofta tog upp samma teman som under dagen. Oftast deltog de inbjudna föredragshållarna i båda mötena.

Fyra möten

Den här skriften sammanfattar fyra av de tio mötena runt om i landet:
- Örebro 2 november 1995, som också var det första mötet,
- Kiruna 18 januari 1996,
- Borlänge 22 januari 1996 och
- Malmö 14 mars 1996, som var det sista mötet i serien.

Örebro

2 november 1995; SCB-huset kl 13.30 — 17.00

Sten Tolgfors, ledamot i EU 96-kommittén, var ordförande för mötet. Med från kommittén var också ledamoten Berit Andnor, biträdande sekreterare Eva Sterndal och assistent Sang Nyman.

Det folkliga Europa

Fredsaspekten är i grunden allra viktigast för Europasamarbetet, eftersom fred är en förutsättning för att lösa alla andra problem. Det påpekade Marit Paulsen, författare och journalist, som var först ut bland de medverkande under Örebroseminariet. EU har en viktig uppgift i att visa att konflikter kan lösas på ett civiliserat sätt, d.v.s. vid förhandlingsbordet i stället för på slagfältet.

Bland medborgarna är intresset för EU svagt, konstaterade Paulsen. Samarbetet tycks angå bara en elit. Detta kom till uttryck i det svenska valet till Europaparlamentet, där mer än 50 procent valde att inte rösta.

System av vänorter

Hur ska vi då bygga ett folkligare Europa? Enligt Paulsen bör ministrarna under regeringskonferensen avsätta åtminstone en dag för att diskutera problemet med det bristande folkliga intresset. Hon föreslog att man skulle skapa ett system av vänorter, där även Öst- och Centraleuropa kan ingå. Man ska kunna umgås över gränserna och skapa nätverk "utan att kunna böja franska verb", sade Paulsen, som framhöll att det finns många aktiviteter där Europas medborgare kan ha mycket gemensamt oberoende av språk — fotbollsturneringar, verksamhet i hembygdsföreningar, amatörteater, djurskyddsarbete m.m.

EU "märkvärdigt"

Nätverk skapar personliga kontakter, men medborgarutbytet måste vara bredare än så, menade Paulsen. För att engagera sig i integrationen måste folk tycka att det är roligt och att de har en egen roll att spela. Just nu känns EU alltför "märkvärdigt" och uppfattas som "pengarnas

och byråkraternas projekt". Dessutom ställs stora krav på språkkunskaper.

EU-samarbetets grundidé var att skapa fred. Förutsättningarna för denna grundidé finns i större utsträckning vid köksbordet än vid konferensbordet, tyckte Paulsen. "Fred börjar hemma".

Ekonomiska och monetära unionen

En önskan om fasta växelkurser har funnits länge bland de europeiska länderna, berättade Annika Alexius från Sveriges riksbank. Efter det s.k. Bretton Woods-systemets sammanbrott på 1970-talet inleddes ett samarbete för fasta kurser mellan EG-länderna. Den planerade monetära unionen, EMU, blir det slutliga steget mot oåterkalleligt låsta kurser och en övergång till en gemensam valuta.

Den huvudsakliga nackdelen med att delta i en monetär union är att man då inte längre har kvar möjligheten att parera ekonomiska störningar genom att justera växelkursen. I Sverige har emellertid devalveringar — justeringar neråt av växelkursen — inte använts för att parera störningar, utan för att passivt anpassa ekonomin till en inflationstakt som varit högre än omvärldens, enligt Alexius.

Flexibilitet underlättar anpassning

Om ett land har väl utvecklade alternativa metoder för att anpassa ekonomin har det inte lika stort behov av att bemöta ekonomiska störningar med hjälp av växelkursjusteringar. En ekonomi med flexibel arbetsmarknad och rörliga priser anpassar sig lättare.

Hur hårt ett land drabbas av en störning i en viss bransch beror på hur koncentrerad dess industristruktur är, berättade Alexius. Undersökningar visar att industrin i Sverige är mer koncentrerad till ett fåtal branscher än vad fallet är i de stora länderna Tyskland, Frankrike och Storbritannien. Men jämfört med andra mindre EU-länder är den svenska industrin väl spridd. Dessutom baseras inte den svenska utrikeshandeln så mycket på komparativa fördelar (något som ger en större känslighet för störningar i enskilda branscher). Exempelvis både exporterar och importerar vi bilar.

Lättare jämföra priser

Fördelarna med en monetär union är flera, menade Alexius. Företagen behöver inte gardera sig mot förändringar i växelkursen i de länder där de investerar. Av detta följer ökad handel och lägre räntor. Dessutom slipper både företag och enskilda kostnaderna för att växla valutor, och det blir lättare att jämföra priser och löner mellan olika länder. Det finns också ett politiskt symbolvärde i en gemensam europeisk valuta.

Den kanske största vinsten med ett EMU-medlemskap för Sveriges del vore en minskad ränteskillnad mot Tyskland, ansåg Alexius. Sverige skulle också vinna i ekonomisk trovärdighet, trodde hon, eftersom vi har en historia av hög inflation och upprepade devalveringar, som det är angeläget att bryta med.

Goda förutsättningar för Sverige

Annika Alexius sammanfattade läget som att Sverige har goda ekonomiska förutsättningar att gå med i EMU. Hon poängterade också att de krav som ställs på den ekonomiska politiken är desamma oavsett medlemskap i EMU — snarast skärps kraven om man väljer att stå utanför.

Öppenhet och offentlighet i EU

Är våra grundförutsättningar för demokrati hotade? frågade Eva Ottenäs, journalist på TV 4 Bergslagen. Hon gav själv svaret att det hänger på oss själva: offentlighetsprincipen, en 200 år gammal grundrätt, måste försvaras. Principen garanterar folkstyret, ett fritt meningsutbyte och rättssäkerheten, fastslog Ottenäs.

Enligt offentlighetsprincipen har var och en rätt att ta del av myndigheters allmänna handlingar så snart de registrerats. Viktiga delar i principen är *meddelarfriheten* och *källskyddet*, som är unika för Sverige. De innebär att offentliga tjänstemän har rätt att "läcka" till pressen. Samtidigt är det uttryckligen förbjudet att efterforska vem som "läckt".

Undantag i sekretesslagen

Det finns naturligtvis undantag från offentlighetsprincipen, berättade Ottenäs. Vad som kan hållas hemligt eller skyddas av tystnadsplikt framgår i sekretesslagen. Skäl för hemligstämpling är bl.a. intresset att skydda rikets säkerhet och förbindelser med andra länder — den s.k. utrikessekretessen. Sedan Sverige gick med i EU kan det uppstå frågetecken kring om EU-handlingar ska betraktas som utrikes- eller inrikeshandlingar. Ibland härstammar handlingar i EU:s beslutsprocess från andra medlemsländer — länder som kanske har sekretess som huvudregel och inte tvärtom (som i Sverige).

Ottenäs berättade att tidningen Journalisten från EU:s ministerråd respektive den svenska regeringen begärt att få se 20 handlingar om det europeiska polissamarbetet Europol. Bara fyra handlingar släpptes av rådet, medan det svenska justitiedeparmetementet släppte alla dokument utom ett (ett offentliggjordes dock bara delvis).

Kan prövas i EG-domstolen

Samtidigt menade Ottenäs att det ännu finns en okunnighet i vissa svenska departement och verk om lagstiftningen och hur EU-handlingar ska hanteras. Hon frågade sig vad som händer med offentlighetsprincipen om den kommer i konflikt med EG-rätten. Möjligheten finns att pröva öppenheten i EG-domstolen. Den brittiska tidningen The Guardian testade ministerrådets vägran att lämna ut ett antal handlingar till tidningen (trots att det sedan 1993 finns regler om att allmänheten ska få största möjliga tillgång till dokument från rådet och kommissionen). Tidningen fick rätt så till vida att varje handling måste bedömas för sig. Rådet hade hemligstämplat dem i klump.

Det kommer att bli svårt för EU-länderna att enas om hur man ska hantera offentlighetsfrågorna, trodde Ottenäs, eftersom inställningen skiftar så från land till land. De svenska förhandlarna, som ju driver öppenhetsfrågorna, får dock "råg i ryggen" av stödet i hemmaopinionen, menade hon.

Kan EU:s strukturfonder ge jobb?

Lennart Jansson, planeringsdirektör på länsstyrelsen i Örebro, presenterade EU:s strukturfonder och de olika målområdena i den gemensamma regionalpolitiken. Strukturfonderna utgör ungefär 30 procent av EU:s budget.

Under åren 1995-1999 får Sverige ungefär tolv miljarder kronor från strukturfonderna. Dessutom får vi cirka 1,2 miljarder genom de s.k. gemenskapsinitiativen, som syftar till att skapa kontaktytor över nationsgränserna på regional och lokal nivå, berättade Jansson.

Näringslivet engageras

Stöd enligt mål 2 i den gemensamma regionalpolitiken syftar till att omvandla industriregioner på tillbakagång. Jansson presenterade planen för de mål 2-pengar som går till Bergslagen. Planen skulle vara helt klar i slutet av november 1995, och pengarna hade godkänts av kommissionen. Fem län var inblandade i arbetet, och nu skulle näringslivet engageras i genomförandet, förklarade Jansson. De tre målen i planen var:

- infrastruktur för näringslivsmiljö,
- företagsutveckling och höjd kompetensnivå,
- lokal utveckling.

EU och den demokratiska förankringen

Sedan den 1 januari 1995 har vi ett nytt politiskt system i Sverige: en kombination av parlamentarisk demokrati och europeiskt maktdelningssystem. Det handlar dock mer om en process än ett system, vilket gör det svårt att få insikt i det som sker, förklarade Jan Olsson, statsvetare vid högskolan i Örebro.

EU-frågorna är ännu inte en naturlig del av svensk politik, menade Olsson. Politikerna har inte drivit debatt eller på annat sätt aktivt bildat opinion, trots att frågorna varit aktuella sedan slutet av 1980-talet. De ansatser som gjorts under valrörelserna har varit ytliga och tama, tyckte han.

Dramatisk förändring

Formellt är vårt politiska system oförändrat, men i praktiken förändras det nu dramatiskt, enligt Olsson. Det gäller t.ex. inom säkerhetspolitiken och förvaltningen. Samtidigt släpar alltså opinionsbildningen efter, och intresset för EU bland medborgarna är svagt.

Olsson ansåg att EU:s demokratiska underskott består av flera delar.
• Europaparlamentets, den enda folkvalda institutionen, ställning är svag — även om dess inflytande ökar.
• Öppenheten i institutionerna är begränsad. Ministerrådets *beslut* ska vara offentliga, tyckte Olsson, inte nödvändigtvis de föregående *debatterna* (vars öppenhet man kunnat enas om).
• Beslutsprocessen är inte tillräckligt demokratisk.
• Den folkliga förankringen är dålig.

Makten hos tjänstemännen

Ett annat demokratiproblem ligger enligt Olsson i byråkratin: förvaltningen spelar en nyckelroll i denna typ av politiskt system genom att både skapa och genomföra politik. Makten utgår då inte från folket, utan i realiteten från förvaltningen och tjänstemännen.

Dessutom är partiernas passiva roll problematisk ur demokratisynpunkt, menade Olsson. Eftersom partierna är splittrade i EU-frågan har de undvikit att skapa opinion. I enlighet med förhandlingens logik ligger politikerna också lågt i olika EU-frågor så länge inget beslut har fattats (berättar man för mycket under en förhandling minskar utrymmet för kompromisser). Efteråt är det för sent att driva opinion.

Olsson refererade till statsvetarna Janerik Gidlund och Gullan Gidlund, som menar att vi nu går från en folkrörelsedemokrati till en elitdemokrati, där partierna agerar valmaskiner och är tysta dessemellan.

Långsammare takt bra för demokratin

Hur kan då demokratin förbättras? Olsson visade på bl.a. följande fyra punkter för förändring:
• Att slå av på takten i EU-arbetet.
• Att engagera folk. Individperspektivet är nödvändigt. Eftersom EU varken är en federation eller ett mellanstatligt system (utan någonting mitt emellan), krävs nya lösningar för deltagande.

• Att gå till myndigheter och "tvinga fram" EU-dokument av olika slag.
• Att arrangera seminarier och hearingar av detta slag.

Kiruna

18 januari 1996; Folkets Hus kl 13.00 - 17.00

Ordförande under dagen var EU 96-kommitténs ledamot Siv Holma. Hon hälsade tillsammans med Lars Thörnman, kommunalråd i Kiruna kommun, åhörarna välkomna. Från kommittén medverkade också ledamoten Birgit Friggebo och biträdande sekreterarna Eva Sterndal och Pia Nyman.

Subsidiaritetsprincipen i EU: regeringskonferensen och länets/kommunens ställning

EU-bygget innefattar många olika länder med olika traditioner, synpunkter och politiska kulturer, som ska enas om lösningar på gemensamma problem, konstaterade docent Magnus Jerneck från statsvetenskapliga institutionen vid Lunds universitet.

Subsidiaritet diskuteras nu inom unionen. Det är ett svårfångat begrepp, enligt Jerneck, som kan användas — och också används — på många sätt i den politiska debatten. Begreppet har inte en bestämd innebörd, utan flera tolkningar finns, som kan passa flera olika politiska syften.

Katolsk princip

Ytterst är subsidiaritet en katolsk princip. Man måste förstå grundelementen i katolskt tänkande för att förstå hur subsidiariteten fungerar, menade Jerneck. Men detta betyder inte att det är en religiös princip, utan att det i det politiska livet i det katolska Europa finns religionsrester kvar: somliga begrepp och synsätt i det politiska arbetet har sitt ursprung i religiöst tänkande. Den här politiska kulturen i Europa kan vi i Sverige delvis ha svårt att förstå.

Jerneck berättade att han försökt fånga den praktiska erfarenheten av principen, såsom den används i Bryssel och i EU-länderna. Han har

också undersökt hur de olika EU-institutionerna ser på begreppet för närvarande.

Demokrati *och* effektivitet

Subsidiariteten berör såväl politisk *demokrati* som politisk *effektivitet*. Det är inte säkert att man kan åstadkomma en hög grad av folklig förankring och demokrati *samtidigt* som man uppnår stor effektivitet när det gäller beslutsfattandet och möjligheten att öka medborgarnas välfärd, förklarade Jerneck. Hittills har det varit svårt att förena dessa båda storheter. Satsar man mer på effektiviteten kan demokratin bli lidande och vice versa. Subsidiariteten handlar om att balansera mitt emellan.

På *lång* sikt grundas emellertid EU-systemets legitimitet och trovärdighet på dess demokratiska och folkliga förankring, menade Jerneck. Han trodde inte att man i längden kan åstadkomma ett effektivt system utan att det också är demokratiskt.

Bara inom första pelaren

Subsidiaritetsprincipen gäller bara inom EU:s första pelare och bara på områden där kompetensen är delad mellan EU och medlemsländerna. Områden där EU har ensamrätt att fatta beslut (s.k. exklusiv kompetens), t.ex. jordbruk och utrikeshandel, berörs inte av principen, liksom inte heller andra pelaren (utrikes- och säkerhetspolitik) eller tredje pelaren (rättsliga och inrikes frågor). Men det är trots allt en majoritet av frågorna i EU-samarbetet som berörs.

Man kan kalla subsidiaritetsprincipen ett *instrument för maktdelning*, förklarade Jerneck. Den stannar i dag vid nationsgränserna, d.v.s. den handlar inte om hur makten ska delas *inom* medlemsländerna (mellan exempelvis stat, regioner och kommuner). Enligt Jerneck finns dock inget som hindrar att principen, om den politiska viljan finns, utvidgas till att omfatta även regioner och andra aktörer.

Elastisk artikel

Subsidiaritetsprincipen finns inskriven i Maastrichtfördragets artikel 3b. Den är mycket elastisk, menade Jerneck. Enligt den förhärskande tolkningen innebär den en *närhetsprincip*: EU:s institutioner ska ingripa och lagstifta bara på de områden där medlemsländerna inte klarar det, t.ex. i fråga om gränsöverskridande miljöfrågor, och

huvudregeln är att medlemsländerna själva lagstiftar för att lösa problem — möjligen i samklang med varandra.

Man kan emellertid utläsa det motsatta ur artikel 3b, varigenom subsidiariteten blir en *fjärrprincip*: EU:s institutioner ska ingripa närhelst det är nödvändigt för att lösa de problem som medlemsststerna inte själva klarar att lösa.

Politisk avvägning

När ska då frågor lösas på nationell nivå, och när ska de ligga på EU-institutionerna? Det finns ingen given mekanism för hur man ska hantera den avvägningen, menade Jerneck. I hög grad blir det en *politisk* avvägning. Om någon drar frågan hur subsidiaritetsprincipen ska tillämpas inför EG-domstolen hamnar denna i ett besvärligt läge, menade Jerneck. Förr eller senare måste den naturligtvis komma med ett utlåtande. Men man gör då en politisk princip till en rättslig princip. Många jurister menar att subsidiaritetsprincipen över huvud taget inte är rättsligt bedömbar.

Närhet har dominerat

Närhets-varianten har klart dominerat i EU-institutionernas användning av principen sedan Maastrichtfördraget trädde i kraft. Ministerrådet har gett kommissionen i uppdrag att se över alla förslag till lagstiftning från ett subsidiaritetsperspektiv. En fjärdedel av de äldre reglerna har försvunnit. Lagförslag har dragits tillbaka på grund av att man vill minska regleringen från EU-nivå.

EU:s institutioner har varit lyhörda vad gäller subsidiariteten. Men det är inte enbart positivt, menade Jerneck. En överbetoning av närheten kan leda till att integrationen stannar upp och EU faller sönder.

Avslutningsvis gjorde Jerneck en summering av sina ståndpunkter i frågan: Maastrichtfördragets grundförutsättningar för subsidiariteten bör inte ändras. Principen bör stanna vid nationsgränserna, d.v.s. regioner och kommuner bör inte inkluderas. Rättslig prövning kan bara ske sedan konkreta beslut har fattats efter *politisk* prövning enligt subsidiaritetsprincipen.

Efterföljande diskussion

Det finns mycket politisk sprängkraft i närhetsprincipen, menade Lotta Gröning, politisk redaktör på Norrländska socialdemokraten.

Regeringskonferensen kommer att handla om mer eller mindre integration, och en maktförskjutning kommer att ske från de nationella parlamenten till EU. Risken finns att subsidiaritetsprincipen övergår från att betona närhet till att betona centralisering, ansåg Gröning.

Lotta Gröning tog också upp planerna på EMU: genomför vi en gemensam valuta får vi även europeiska ekonomiska regler att följa och blir ännu mer låsta i centrala direktiv. Det är bra att Europas länder samarbetar, men de måste få arbeta fritt, inte ha centrala regler som hämmar. Inte bara kommissionen, utan även de nationella parlamenten borde få rätt att lägga förslag till nya regler, tyckte Gröning.

Ingen klar centralisering

Att utvecklingen otvetydigt skulle gå mot ökad centralisering i EU höll inte Magnus Jerneck med om. Regleringarna har avtagit på vissa områden, och många är rädda att beslutsrätten ska återföras till medlemsländerna och att integrationen ska upphöra eller stanna av. Därmed skulle man riskera att bryta upp det man hittills åstadkommit i Europaintegration.

Makt är inte en enhetlig "klump", som kan flyttas runt. Makten befinner sig inte antingen på den ena eller den andra nivån. Den kan öka eller minska samtidigt på båda nivåerna, hävdade Jerneck. I dag finns mycket *informell* makt inom EU-systemet, vilket är bra ur effektivitetssynpunkt, men inte ur demokratisk synpunkt.

Om subsidiariteten fungerar som ett instrument för maktdelning är det ypperligt för demokratin, tyckte Gröning. Men hon trodde samtidigt att många människor skulle hotas av att maktstrukturen ändrades.

Regeringskonferensen och minoriteternas ställning i EU

Thomas Belius, kansliråd på Utrikesdepartementet, berättade om erfarenheterna från medlemskapsförhandlingarna om de svenska samernas situation.

Inför förhandlingarna med EU väcktes ett stort antal frågor om renskötseln, där konsekvenserna för samerna skulle kunnat bli negativa vid ett medlemskap. Dessa frågor har nu lösts. Belius redogjorde för en del av vad som varit uppe under förhandlingarna.

Slakt, statsstöd, gränshandel

EU:s regler om slakt vållade en del bekymmer, liksom frågan hur renarna skulle kategoriseras. Det statliga stödet till rennäringen sågs av EU som konkurrenssnedvridande. Sverige hävdade emellertid att stödet var viktigt, och möjligheten att fortsätta ge stöd skrevs in i anslutningsfördraget.

Det faktum att Norge valde att stå utanför EU fick inte leda till något negativt för samerna. Renbeteskonventionen mellan Sverige och Norge ger svenska samer rätt till renbete på den norska sidan och tvärtom. Vidare skulle det från EU-synpunkt ha kunnat bli problem med samernas överförsel av slaktkött, skotrar och vapen över den svensk-norska gränsen. Sverige ville att detta skulle kunna fortsätta utan krav på att betala skatt för gränstransporterna. Inte heller denna fråga har inneburit några problem, berättade Belius.

Till anslutningsfördraget har också fogats ett protokoll, där samerna tillerkänns den exklusiva rätten att bedriva renskötsel.

Efterföljande diskussion

Samerna beslutar nu själva om hur stödpengarna ska användas — inom de ramar som satts upp för EU:s mål 6-stöd. Före EU-medlemskapet fick de förlita sig på att myndigheterna beslutade på ett sätt som var bra för samerna. Det berättade Ingwar Åhrén, sametingets styrelseordförande.

Samekonferensen 1992 lade grunden till vad samerna skulle kräva i medlemskapsförhandlingarna. Norrmännen var mest pådrivande. Man fastslog att det samiska området är en region i Europa. Man markerade också det nära sambandet mellan rennäringen och naturen. Den sammanhållna näring och de kunskaper som finns hos samerna fordrar ett självbestämmande, sade Åhrén.

"Parlamentariker borde engagera sig"

Åhrén ansåg att man borde lyfta fram minoritetsfrågorna under EU:s regeringskonferens. Han föreslog också att svenska ledamöter i Europaparlamentet skulle engagera sig för att EU utarbetar en minoritetspolitik.

Sammanfattningsvis menade Åhrén att de svenska samerna tagit de initiativ man kunnat för att inte förlora på EU-medlemskapet. Det är dock för tidigt att säga om man hamnat på "plus-sidan" eller inte.

Tornedalen ännu tudelad

Finländska tornedalingar är bättre än svenska tornedalingar på att marknadsföra sin region, tyckte Kerstin Johansson, ordförande i Svenska tornedalingarnas riksförbund. Finländarna marknadsför sådant som norrsken och kyla och får mycket fler turister än man får på den svenska sidan ("trots att de har lika mycket mygg som vi").

Johansson trodde att skillnaden bottnar i de kulturella förutsättningarna — hur tornedalingarna har behandlats som minoritet i respektive land. De svenska tornedalingarna har inte fått mycket uppmuntran från Stockholm, menade Johansson. "Vi har fråntagits vårt språk. Den som fråntas sitt språk blir rotlös".

Dåligt självförtroende

I svenska Tornedalen är det inte självklart att föra vidare kulturen från generation till generation, och människor som inte har en stark kulturell identitet blir inte samhällsintresserade, menade Johansson. Därför bygger de svenska tornedalingarna inte på ett självklart sätt upp en egen stark ekonomi. "Det kan man inte göra när man i årtionden fått höra att man inte är något".

Tornedalingarnas språk uppfyller kraven för att bli erkänt som minoritetsspråk. Regering och riksdag måste föra upp minoritetsfrågan på dagordningen och se till att Sverige får en minoritetspolitik, ansåg Johansson. "Att samerna lyckats få igenom saker", menade hon samtidigt, "ska de själva ha äran av och inte de svenska statsmakterna".

Borlänge

22 januari 1996; Folkets hus kl. 13.30 - 17.00

Kommunalrådet Georg Karlsson, som också är ordförande i regionkommittén Falun-Borlänge-Ludvika, hälsade välkommen. Värd från EU 96-kommittén var Marianne Samuelsson, och dessutom medverkade ledamoten Göran Lennmarker. Med från kommittén var också pressekreterare Anders Bolling och byråassistent Sang Nyman.

EU:s framtida utrikes- och säkerhetspolitik

Utrikes- och säkerhetspolitik är i dag så mycket mer än försvar och militära frågor. Säkerheten definieras i vid mening, och frågorna i EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik är inte begränsade bara till EU, sade Gunilla Herolf, forskare vid Utrikespolitiska institutet i Stockholm.

EU har sedan Maastrichtfördraget trädde i kraft en gemensam utrikes- och säkerhetspolitik, förkortad GUSP. Men alla EU-länder har fortfarande kvar sin nationella säkerhetspolitik. Det EU beslutar om på området måste alla medlemsländerna stå bakom, d.v.s. enhällighet råder, förklarade Herolf.

Två perspektiv dominerar i dag i GUSP, enligt Herolf: EU:s regeringskonferens och den förestående utvidgningen. Det medlemsländerna kommer fram till angående GUSP-samarbetet måste kunna fungera med upp till 27 medlemsländer.

Olika hotbilder

Det nya Europa ser annorlunda ut jämfört med före murens fall, konstaterade Herolf. Men skillnaden mellan då och nu varierar med utgångspunkten. Vi i väst hade förr en entydig hotbild. I dag finns inget som tyder på ett militärt hot från Ryssland. Däremot har nya hot uppstått i form av t.ex. miljöfaror och nya Jugoslavien-konflikter.

I de delar av Central- och Östeuropa som förr var kommuniststyrda har man en annan syn på Ryssland: av historiska skäl upplever man ett tydligare hot därifrån även i dag, menade Herolf. Därför sätter dessa länder säkerheten främst, och Nato-medlemskap är högprioriterat. Länderna har begärt, och fått, garantier från Nato om medlemskap.

Ryssland oroligt för Nato-utvidgning

Moskva motsätter sig emellertid en Nato-utvidgning österut. Ryssarna är oroliga för att Nato har samma inställning gentemot dem som under kalla kriget och välkomnar därför inte att försvarsorganisationen flyttar fram sina positioner. De central- och östeuropeiska länderna menar å sin sida att om Nato "ger vika" för Ryssland nu, motsvarar det Chamberlains svek mot i första hand Tjeckoslovakien före andra världskriget, förklarade Herolf.

Detta dilemma gäller Nato. För EU finns det däremot ingen annan väg än att ta in de central- och östeuropeiska kandidatländerna, enligt Herolf. Detta kommer dock inte att ske utan säkerhetspolitiska problem. Det finns t.ex. viktiga etniska minoriteter i flera av länderna, inte minst ungrare. Som ett led i att förebygga nya Jugoslavien-konflikter genomfördes våren 1995 den s.k. stabilitetspakten. Genom den har EU avkrävt kandidatländerna löften om att garantera minoriteters rättigheter och att inte insistera på ändrade gränser, berättade Herolf.

Oenigt om försvar

Inför Maastrichtfördraget var EG-länderna ganska eniga om hur man skulle definiera säkerhetspolitik. Ett exempel är beslutet om stabilitetspakten. När det gäller försvarspolitik och försvar var man däremot oenig om det mesta. Maastrichtfördragets skrivningar blev en kompromiss. I artikel J.4 heter det att den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken ska "omfatta alla frågor som gäller unionens säkerhet, inklusive utformningen på sikt av en gemensam försvarspolitik som med tiden skulle kunna leda till ett gemensamt försvar". Här finns ingen definition av försvarspolitik. Bakgrunden till den vaga skrivningen är, enligt Herolf, att en majoritet av länderna under Maastrichtförhandlingarna inte ville skapa säkerhetsgarantier av Natos och VEU:s typ.

Verkligheten kom att ställa på sin spets frågan om att definiera den gemensamma försvarspolitiken: kriget i ex-Jugoslavien. Alla var eniga om att något borde göras, men inte om vad (samtidigt, menade Herolf,

var Jugoslavien-konflikten den värsta utmaning man kunde tänka sig). En vanmakt spred sig. Vissa försök gjordes av EG att åstadkomma en militär samordning, exempelvis en VEU-organiserad evakuering vid Dubrovnik och andra humanitära insatser med militära medel. Dessa insatser har kommit att definieras som försvarspolitik, enligt Herolf.

Totalt 27 knutna till VEU

Det som är tänkt att fungera som EU:s försvarspolitiska gren, Västeuropeiska unionen (VEU), har tio medlemmar, knutna till varandra genom ömsesidiga försvarsgarantier. Vid sidan av dessa tio finns associerade medlemmar, observatörer (t.ex. Sverige) och associerade partner — inalles 27 länder. Sverige kan som militärt alliansfritt land inte gå med som fullvärdig medlem i VEU. Men Sverige kan tänka sig att delta i fredsbevarande aktioner tillsammans med VEU.

För att kunna genomföra effektiva aktioner klarar sig EU/VEU-länderna knappast utan USA, menade Herolf. Det innebär att Nato kopplas in. Även FN har blivit allt mer beroende av Nato för att kunna genomföra större aktioner. Det faktum att den västliga försvarsalliansen har tillgång till den mest avancerade tekniken gör kort sagt att vi i alla sammanhang med fredsskapande åtgärder närmar oss Nato, fastslog Herolf.

Britter nöjda med nuläget

Den sista komponenten i GUSP är ett eventuellt gemensamt försvar. Inte heller där finns en samlad definition. Somliga EU-länder anser att alla medlemsländer samtidigt borde vara med i såväl VEU som Nato, berättade Herolf. Tyskland, som allmänt är federalistiskt inriktat, menar emellertid att varje land bör få välja självt i den här frågan. Storbritannien tycker att det fungerar bra som det är — den försvarspolitiska integrationen bör inte gå längre. Frankrike vill visserligen ha ett tätt samarbete — men mellan självständiga länder. Fransmännen vill kunna bestämma över sina egna stridskrafter.

Enligt den förre ordföranden i EU:s kommission, Jacques Delors, kommer medlemsländerna att samla sig militärt på *frivillig* basis när en konflikt uppstår. Detta är enligt Delors den enda form av gemensamt försvar som man kan förutse under överskådlig tid, berättade Herolf.

Viktigt ställa krav på kandidater

Avslutningsvis återknöt Herolf till EU:s framtida östutvidgning: unionen kräver av de central- och östeuropeiska länderna att de är mogna för medlemskap innan de kan tas in, och detta har *i sig* en konfliktförebyggande effekt. Kraven är svåra att leva upp till för en del kandidatländer, där de demokratiska och politiska instrumenten inte fungerar tillfredsställande. Men det är nödvändigt för EU att ställa krav — man kan inte ta in länder som hotar stabiliteten, menade Herolf.

EU:s framtida regionalpolitik

Konkurrenskraft och attraktivitet skiftar mellan olika regioner, som därför också har olika behov. För att utjämna förutsättningarna mellan olika områden har EU har organiserat en gemensam regionalpolitik, berättade Lars-Inge Ström från Statens institut för regional forskning.

De flesta EU-länder har och har haft en nationell regionalpolitik — Sverige sedan 1965. Skälen är strängt taget desamma överallt, liksom för EU: att komma obalanser "på spåren" och snabbt rätta till dem, förklarade Ström. Med offentliga insatser fördelas den ekonomiska aktiviteten geografiskt. Dagens EU rymmer en väldig ekonomisk spännvidd — från de fattigaste delarna av Grekland till det rika Hamburg i Nordtyskland.

141 miljarder ecu

Grunden för EU:s gemensamma regionalpolitk finns i Romfördragets avdelning XIV om ekonomisk och social sammanhållning. Genom de s.k. *strukturfonderna* fördelas pengar från den gemensamma budgeten, inte bara geografiskt, utan också strukturellt till t.ex. åtgärder mot arbetslöshet (därav termerna strukturfonder och *strukturpolitik*). Under perioden 1995-1999 fördelas 141 miljarder ecu genom fonderna, vilket är runt 30 procent av EU:s totala budget.

Strukturfondernas andel av budgeten har successivt ökat. Varje gång EG/EU har expanderat har det tillkommit nya medel för att utjämna ekonomiska olikheter, berättade Ström.

Ont om god statistik

De s.k. *mål* som strukturstödet inriktas på har också utvecklats. Nu senast, med Sveriges och Finlands intrtäde i EU, tillkom t.ex. *mål 6*, stöd till områden med gles befolkning och kallt klimat. Andra mål innebär stöd till t.ex. områden med låg BNP/capita (*mål 1*) och områden med industrier i tillbakagång (*mål 2*).

Ett problem med målområdesindelningen är att den till stor del grundas på statistik, menade Ström. "Vi saknar god statistik här i världen". Under medlemskapsförhandlingarna presenterade svenskarna statistik "så att motparten baxnade" för att få in mål 1-områden i Sverige. Ett tag ville man få Norrbotten till mål 1-område, berättade Ström, men när det visade sig att vattenkraften ger delar av Norrbotten dubbelt så hög BNP/capita som Hamburgområdet, föll det.

Kanske vatten över huvudet

Klarar då strukturfondernas sex mål behoven efter en framtida utvidgning av EU? Den sociala och ekomomiska sammanhållningen finns inskriven i fördraget och ska följas. Ström gav inget klart svar på frågan. Han trodde att EU-länderna möjligen tagit sig vatten över huvudet i detta avseende (han påminde om den tyska återföreningen, som kostat mer än man tänkt), men betonade att det finns andra starka skäl för en utvidgning.

Kommissionens generaldirektorat XVI utarbetar nu metoder för att utvärdera effekten av strukturstöd. Kommissionens revisorer är mycket kritiska till hur mycket pengar som används, berättade Ström. "Det är oerhört viktigt att skärpa kontrollen". Han trodde att EU:s regeringskonferens kommer att diskutera den finansiella kontrollen, som delvis hör ihop med frågorna om ökad öppenhet.

Ökad andel för strukturfonderna

Vad kan vi då vänta oss på det här området de närmaste åren? Ja, strukturpolitikens andel av EU:s budget kommer att fortsätta att öka, samtidigt som jordbruksstödets andel minskar, enligt Ström. Detta är särskilt nödvändigt vid en utvidgning. Jordbrukspoltitiken måste då mer få karaktären av landsbygdsutveckling, eller rent av ren regionalpolitik, ansåg Ström. En översyn av budgetsystemet inleds 1997.

Framtidens transporter och kommunikationer i ett Europaperspektiv

Under Romarrikets tid var vattnet den bästa kommunikationsvägen. Därför växte riket fram kring Medelhavet. Statsmaktens räckvidd och intressen har genom historien förändrats i takt med kommunikationernas utveckling, konstaterade docent Ove Pettersson från Högskolan Dalarna i sitt anförande.

Också Sverige var på 1600-talet geografiskt format runt ett hav, Östersjön. Det var först så småningom, när det blev lättare att färdas på land, som Sverige fick sin nuvarande form.

Nationella funktioner löses upp

I dag utvecklas andra slags kommunikationer. Man talar om elektroniska motorvägar. De är till sin karaktär gränsöverskridande, och en hel del funktioner som varit nationella löses upp. När informationstekniken, IT, besegrar de geografiska avstånden får infrastrukturpolitik i vid mening ökad vikt, menade Pettersson. Samtidigt ökar regionernas utvecklingsmöjligheter.

I takt med förbättrade kommunikationer blir det allt svårare för enskilda länder att subventionera nationella verksamheter, enligt Pettersson: företag lokaliserar olika delar av sin verksamhet till platser med olika slags fördelar — marknadsföringsavdelningen kan t.ex. lokaliseras till en plats med bra kommunikationer, produktionen läggs där det är gott om bra arbetskraft, forskningen placeras där utbildningsnivån är hög o.s.v. Samtidigt blir regionerna politiskt och ekonomiskt självständigare.

Nya investeringsfaktorer

I framtiden, menade Pettersson, kommer investerare att ställa allt större krav på följande faktorer:

- Hög kompetens. Det gäller allt slags utbildning, liksom förutsättningarna att använda t.ex. IT.
- God infrastruktur. Fysiska kommunikationsmedel kommer att fortsätta att vara viktiga.

• God livsmiljö. "Här har vår region stora möjligheter, även från ett internationellt perspektiv".

På Högskolan Dalarna är transport- och kommunikationsforskningen ett av två stora forskningsprojekt (det andra redogörs för i följande kapitel). Det rör sig om en tvärvetenskaplig forskning, och man samarbetar med andra högskolor i landet. Just nu sker ett paradigmskifte från transport- till kommunikationsforskning, berättade Pettersson, och det beror förstås på IT-utvecklingen.

Internationell högskola föreslås

Pettersson berättade vidare att det finns ett förslag till att i regionen skapa en internationell högskola för transport och kommunikation. Dalarna blir då ett starkt kompetenscentrum för kommunikation, där högskolan kan samverka med de statliga trafikverken (Vägverket och Banverket i Borlänge) och näringslivet.

Industriella utvecklingscentra och näringslivsutveckling i ett Europaperspektiv

Hela 94 procent av företagen i Sverige har färre än tio anställda. De står för 60 procent av sysselsättningen i näringslivet. Bara 0,2 procent av företagen är riktigt stora, d.v.s. har över 200 anställda. Siffrorna presenterades av professor Yngve Bergström, Högskolan Dalarna.

Statistiken visar att småföretagen är viktiga i Sverige. Ser man på handeln blir siffrorna inte lika imponerande, men de små företagen står ändå för ungefär 20 procent av exporten och 40 procent av importen.

Minskade på sjuttiotalet

Bergström levererade fler uppgifter på temat:
• Andelen anställda i små företag minskade kraftigt på 1970-talet, men är nu på väg upp igen.

• Andelen egna företagare bland utomnordiska medborgare är större än bland svenskar (bland iranier är den t.ex. ca 25 procent, jämfört med 10 procent för svenskar).
• Andelen kvinnor bland nya företagare är lägre i Sverige än i andra EU-länder.

Tysk satsning

I Sverige går mindre än en procent av de totala offentliga forskningsanslagen till små och medelstora företag, sade Bergström. I exempelvis Tyskland har man överlag satsat mycket mer på småföretagen, inte minst när det gäller forskning.

Bergström berättade vidare om situationen i Italien, där småföretagen är motorn i näringslivet — de anställer 80 procent av arbetskraften. I norditalienska Lombardiet finns en högskola för utveckling av småföretag. Dock: anslagen för forskning i denna sektor är mindre i Italien än i både Tyskland och Sverige.

Av Tyskland kan vi lära oss att satsa mer på ny teknik och forskning, och av Italien (liksom av Japan) kan vi lära oss hur man *får ut* något bra av insatser för forskning och utveckling ("vi är dåliga på det"), menade Bergström.

Samarbete med näringslivet

Den här typen av studier görs på Centrum för industriell teknik och utveckling, CITU, som alltså är det andra av Högskolan Dalarnas profilområden. Här sker också ett samarbete med näringslivet. Ett industriellt utvecklingscentrum för plåtteknik, IUC Dalarna, är t.ex. en samverkan mellan högskolan och storföretag som Avesta Sheffield och SSAB. Meningen är att småföretag ska kunna ta del av resultaten.

Det är inte självklart att de små och medelstora företagen tar till sig viktig ny teknik, berättade Bergström. "Småföretagare har ofta inte så mycket tid att ta till sig nya idéer". Andra länder som satsar mycket på de små företagen, bl.a. Tyskland, har dragit ifrån tekniskt. "Men en kantring är på gång i svensk politik, vilket är positivt".

Nätverk av teknikföreningar

Bergström berättade avslutningsvis om ett system av ideella föreningar som, efter tysk förebild, håller på att skapas för att främja teknikinförsel hos de små och medelstora företagen. Föreningarna

kallas TIPPS, vilket står för Teknikinförsel i processer, produkter och system. De ska agera kommersiellt gentemot småföretagen och bygga upp ett nätverk med andra TIPPS och högskolorna i landet. Målet är TIPPS-föreningar knutna till alla nya högskolor.

Malmö

14 mars 1996; Euro Info Centre Syd kl 13.00 - 17.00

Värd från EU 96-kommittén var Helena Nilsson. Dessutom deltog ledamoten Berit Löfstedt samt huvudsekreterare Ingrid Larén Marklund, pressekreterare Anders Bolling och byråassistent Sang Nyman.

Politik för tillväxt och mot arbetslöshet i Europa

Europeiska kommissionens perspektiv

Europeiska kommissionen har inför regeringskonferensen en vision om ett *medborgarnas Europa*, ett EU som tar sig an sysselsättningen, miljön och brottsbekämpningen och där den sociala dimensionen prioriteras högre än i dag. Det sade John Morley, chefsrådgivare åt generaldirektör Allan Larsson i kommissionen.

De tre huvudsakliga aspekterna i kommissionens bidrag till regeringskonferensen är, enligt Morley, demokratiseringen av institutionerna — inklusive en förenkling av fördragen, frihet och säkerhet (den s.k. tredje pelaren; "de här frågorna bör skötas inom första pelaren") och utvecklingen av en europeisk samhällsmodell. Den sistnämnda aspekten var Morleys tema.

Konvention bör ratificeras

För att stärka den europeiska samhällsmodellen vill kommissionen bl.a.
• att EU ratificerar Europakonventionen om mänskliga rättigheter,
• att all diskriminering och främlingsfientlighet förbjuds,
• att det s.k. sociala protokollet (om att skapa gemensamma regler för arbetsmarknaden) skrivs in i fördraget, och
• att kampen mot arbetslösheten förs parallellt på EU-nivå och i medlemsstaterna.

Att föra in det sociala protokollet i fördraget skulle skapa en grund för bättre samarbete kring en europeisk samhällsmodell, menade Morley. Samtidigt skulle kampen mot arbetslösheten kunna fördragsfästas.

Sysselsättning högst prioriterat

Toppmötet i Madrid i december 1995 slog fast att ökad sysselsättning är det huvudsakliga ekonomiska, sociala och politiska målet för EU just nu. Varför måste då EU agera *centralt* för att arbetslösheten ska kunna bekämpas effektivt? Enligt Morley måste man se på ekonomin, som blir mer och mer integrerad; tre gånger så mycket handel bedrivs inom EU som mellan EU och yttervärlden. I denna integrerade ekonomi gäller det att undvika olika slags dumpning, d.v.s. att företag på olika sätt utnyttjar skillnader mellan medlemsländerna:

- Social dumpning — utnyttjande av skillnader i regler på arbetsmarknaden.
- "Skattedumpning" och subventioner som snedvrider.
- "Monetär dumpning" — utnyttjande av devalveringar och fall i valutakurser. Sådan omöjliggörs genom en gemensam valuta.

Det behövs sålunda en ny, gemensam strategi för att skapa nya jobb, ansåg Morley. En del görs redan för detta, även om det är otillräckligt. Finans- och arbetsmarknadsministrarna har t.ex. börjat samarbeta.

Politik före formalia

De initiativ som nu tas för att gemensamt få bukt med arbetslösheten är ett resultat av att den politiska verkligheten kräver det, hävdade Morley och syftade bl.a. på det förslag till sysselsättningsunion som Sverige lagt fram. "Den politiska viljan har gått före de institutionella arrangemangen. Nu bör vi befästa detta även formellt. Arbetslösheten *är* Europas problem nummer ett, och det kommer inte ett bättre tillfälle att lansera nya idéer".

Kommissionen vill alltså att ansvaret för att bekämpa arbetslösheten *delas* mellan EU och medlemsstaterna, och att de legala förutsättningarna för detta skrivs in i fördraget, sammanfattade Morley.

Svenska Arbetsgivareföreningens perspektiv

Carl-Erik Holmqvist, regionchef på Svenska Arbetsgivareföreningen (SAF), inledde sitt anförande med ett citat av den engelske ekonomiprofessorn Northcote Parkinson: "'Satsa på välstånd, och du får sysselsättning, satsa på sysselsättning, och du får allt annat än välstånd'. Det har visat sig att Parkinson fick rätt."

Holmqvist valde att anlägga ett "gräsrotsperspektiv" på frågorna om sysselsättning och företagande. Skåne hamnar generellt högt i olika undersökningar om näringslivsklimat. Det beror till stor del på EU-medlemskapet (som gjort Skåne geografiskt mer strategiskt) och den planerade Öresundsbron, trodde Holmqvist.

Varför blomstrar Osby?

Han berättade om Osby i norra Skåne, som har ett blomstrande näringsliv och en av de lägsta arbetslöshetsnivåerna i regionen. Varför är det så just i Osby? Det är ofta svårt att säga precis vad som gör en ort mer eller mindre gynnsam för företagande. SAF talar om det "osynliga företagsklimatet" och huruvida befolkningen på en ort agerar "offer" eller "aktör".

Det "osynliga företagsklimatet" kan exempelvis handla om att människorna på en ort är självständiga och ogillar hierarkier — det har med folks attityder att göra. Det gäller också tesen om "offer" eller "aktör". Till den förra hållningen hör bl.a. gamla brukstraditioner (nedlagda stora företag på små orter), medan "aktör" står för t.ex. entreprenörsanda, förklarade Holmqvist.

Av detta bör man dra slutsatsen att engagemanget hos enskilda personer aldrig kan ersättas av "aldrig så pompösa centrala planer", tyckte Holmqvist. Han hänvisade i sammanhanget till EU:s närhetsprincip och menade att unionen bör stödja enskildas initiativ.

Avreglering och stimulans

Det finns ett alltför stort stöd- och bidragstänkande inom EU, ansåg Holmqvist. Vad som behövs för att komma till rätta med arbetslöshet och svag tillväxt är avreglering *tillsammans* med stimulans ("bara avreglering leder ofta ingenstans").

Holmqvist förespråkade också nya kontraktsformer på arbetsmarknaden och stödde utvecklingen mot allt färre fast anställda, eftersom den är till fördel för tillväxt och sysselsättning. Dessutom menade han att EU bör satsa mer på utbildning och kompetensutveckling.

Ett utvidgat EU — möjligheter och problem

Regeringens perspektiv

Efter drygt 14 månaders medlemskap i EU har Sverige dragit många lärdomar, bl.a. att även små medlemsstater har möjlighet att påverka EU:s utveckling. Avgörande är goda idéer och allianser med likasinnade länder. Det sade Sten Ask, departementsråd i Utrikesdepartementet.

EU befinner sig just nu i en fas av konsolidering och andhämtning efter besluten om Enhetsakten, Maastrichtfördraget och utvidgningen med Sverige, Finland och Österrike, menade Ask. Men de närmaste åren väntar "enorma utmaningar" inom ramen för det som ibland kallas *agenda 2000*:

• Regeringskonferensen ska slutföras och ratificeras — godkännas — av alla medlemsländer. Folkomröstninger kan väntas i åtminstone fyra länder: Frankrike, Luxemburg, Danmark och Irland.
• Ekonomiska och monetära unionens tredje steg, införandet av bl.a. en gemensam valuta och en gemensam centralbank, avgörs i början av 1998.
• 1998 löper också fördraget om Västeuropeiska unionen, VEU, ut (ska det förlängas eller ersättas av något annat, och hur ska det i så fall se ut?).
• Från 1999 ska en ny budgetplan för EU börja gälla.
• EU ska utvidgas med upp till tolv nya länder. I det sammanhanget måste jordbruks- och strukturpolitiken modifieras.

Dessutom väntar en ny omgång inom Världshandelsorganisationen WTO (tidigare Gatt), viktiga val ska hållas i Storbritannien, Tyskland och Frankrike under 1997 och 1998, och försvarsalliansen Nato står inför en utvidgning.

Flexibel integration stora frågan

Alla dessa frågor hänger intimt samman, menade Ask. Han hänvisade till Max Kohnstamm, som studerat flera regeringskonferenser i EG och dragit slutsatsen om "det omöjliga status quo". EU måste alltså i någon mening gå framåt.

Ask trodde att den stora frågan under regeringskonferensen blir flexibel integration, alltså att några länder tillåts gå före på vissa områden. Detta blir särskilt aktuellt efter en utvidgning med tolv länder, som får EU "att byta skepnad". "Vilket folkligt stöd kan man få för lösningar som är gemensamma för 500 miljoner invånare?" frågade sig Ask. Han menade att EG/EU-modellen från 1957 nu är uttänjd och riskerar att bli offer för sin egen framgång.

Problem bakom sympatisk tanke

Flexibel integration låter allmänt sätt sympatiskt, tyckte Ask. En sådan förenar fördjupning med breddning. Föregångarna kan agera lok för de andra. Men under ytan finns problem: på vilka områden ska en flexibel integration gälla, under vilka betingelser och för hur många av medlemsländerna? Reflexionsgruppen gav inga tydliga svar på dessa frågor. Det enda man var överens om var att man inte vill ha ett "EU à la carte", d.v.s. att medlemsländerna fritt väljer vilka samarbetsområden de vill delta i.

Frankrike och Tyskland har lanserat ett gemensamt förslag om en klausul i fördraget om flexibel integration. Samtidigt är Storbritannien ovilligt att fördjupa integrationen, utan vill främst ha ett starkt ekonomiskt samarbete. Viljorna är starka på båda håll, men målsättningarna oförenliga.

"Medlemsstaterna måste bekänna färg under regeringskonferensen. Kampen blir säkert spektakulär", sade Ask. Han trodde att konflikten mellan mer överstatlighet och betoning av mellanstatlighet kommer att bli som tydligast på tre områden: säkerhets- och försvarspolitiken, tredje pelaren och den makroekonomiska samordningen.

Svenska hjärtefrågor med

Än Sveriges roll, då? Den svenska regeringen har nu försäkrat sig om att svenska hjärtefrågor finns med på den agenda som ordförandelandet Italien lagt fram inför regeringskonferensen, sade Ask. Preliminära svenska positioner har tagits fram i alla berörda departement. "Vi har

lärt oss av bl.a. Danmark att ett litet land bör driva ett fåtal frågor", sade Ask och utvecklade några av huvudpunkterna inför konferensen:

• Mindre krångel och mer öppenhet. EU bör bli relevantare för sina medborgare.
• Institutionella frågor och maktfördelning. Här kommer Sverige inte att vara särskilt aktivt, utan kommer främst att reagera på de stora ländernas förslag. Knäckfrågan är röstviktningen i rådet. Den svenska positionen är att balansen mellan stora och små länder inte får rubbas.
• Sakfrågorna. Svenska hjärtefrågor är främst sysselsättningen, miljön, öppenheten, jämställdheten och konsumentfrågorna.
• Andra och tredje pelarna. Här är Sverige öppet för mer flexibilitet.

Utvidgning historisk utmaning

I bakgrunden finns förstås hela tiden den framtida utvidgningen. Ask kallade den en historisk utmaning och hävdade att kommissionen aldrig tidigare varit så förberedd inför en utvidgning som nu. Förberedelserna handlar om särskilda program för anpassning till EU (inre marknadens regler och annan lagstiftning), bistånd och en "strukturerad dialog" mellan EU-länderna och ansökarländerna på ministerrådsnivå.

Ask beskrev vidare de skillnader som finns mellan dagens EU och kandidatländerna i öst (de har t.ex. en samlad BNP som motsvarar Nederländernas), men också skillnaderna mellan de länder som nu söker medlemskap. Slovenien är exempelvis på väg att komma i kapp, kanske rent av förbi, de resurssvagaste EU-länderna, medan Rumänien och Bulgarien ännu är mycket fattiga.

Runt om i EU råder brist på entusiasm för utvidgningen. Det är inte realistiskt att regeringskonferensen kan "sy en institutionell kostym" för 27 medlemsländer, trodde Ask. Processen kan ta lång tid. En del menar att en utvidgning är omöjlig om inte EMU förverkligas. Andra pekar på problemen med att inlemma de nya länderna i andra och tredje pelarna.

Tidigaste inträdena 2002

När kan utvidgningen då bli aktuell? EU-länderna har lovat att inleda medlemskapsförhandlingar sex månader efter det att regeringskonferensen avslutats. Kommissionen arbetar redan med s.k. avier, utlåtanden, om de potentiella medlemsländerna. Det är viktigt att alla tolv kandidater börjar förhandla samtidigt, menade Ask. Länderna

kommer sedan in i EU i den ordning de är meriterade. Under gynnsamma omständigheter kan det första nya medlemslandet komma in 2002-2003, trodde Ask. De stora problemen finns inom jordbruks- och strukturpolitiken. Här kommer Frankrike (med sitt starka jordbruk) att spela en nyckelroll.

Det kan alltså ta några år. Men det viktigaste är att de tolv "bäddas in" i de västeuropeiska politiska och ekonomiska strukturerna, ansåg Ask. Det finns en potential att öka det ekonomiska utbytet starkt med de här länderna — för Sveriges del framför allt med Baltikum och Polen. "Jag tycker att vi ska tala om att vi alla på sikt kommer att tjäna på en utvidgning, både säkerhetspolitiskt, miljömässigt och ekonomiskt."

Sydsvenska Handelskammarens perspektiv

Sydsverige har ett antal unika utgångspunkter för god tillväxt, enligt Sydsvenska Handelskammarens regionchef i Malmö, Per Tryding.

Dessa utgångspunkter är:
• Öresundsbron,
• stora närmarknader inom EU ("närmarknaderna är alltid viktigast"),
• närheten till nya marknader i öst och
• "den nya Hansan", ett ekonomiskt samarbete runt Östersjön.

Sydsvenska Handelskammaren anser att östutvidgningen är den allra viktigaste övergripande frågan i EU-samarbetet just nu, och i anslutning till den EU:s policy i östländerna och EU:s programarbete genom strukturfonderna.

Tiofaldigad Polen-export

"Vi anser att utvidgningen bör genomföras så snart som möjligt, men det är viktigt att först reformera EU:s bidragssystem", sade Tryding. Utvidgningens ekonomiska betydelse för Sverige visade han med exemplet att den svenska exporten till Polen kan komma att bli tio gånger större än i dag vid ett polskt medlemskap 2003.

Fler gränsöverskridande projekt, t.ex. i Östersjöområdet, bör få EU-stöd, ansåg Tryding. Man bör satsa på både "hård" och "mjuk" infrastruktur. I programarbetet är det viktigt att rationalisera, t.ex. att åstadkomma kortare handläggningstider, och att skapa en större överskådlighet.

Regionkommitténs perspektiv

Joakim Ollén, vice ordförande i EU:s regionkommitté, började sitt inlägg med att fråga publiken hur många som varit i Köpenhamn respektive Umeå. Resultatet: en klar majoritet hade besökt den danska huvudstaden på andra sidan sundet, medan bara några få varit i Norrlandsmetropolen.

Syftet med frågeövningen var att tydliggöra den regionala dimensionen. Det finns, menade Ollén, alldeles klart regionala, gränsöverskridande intressen. I den region där Malmö ligger gäller det t.ex. miljön i Öresund. Man kan också tänka sig att arbetsmarknadsreglerna i området kanske borde samordnas med Danmark snarare än med Norrland. Ett tredje exempel skulle kunna vara samordnade skatteregler för pendlare mellan Skåne och Danmark.

Regionala aspekter saknas

EU ägnar sig åt en del frågor som har mer att göra med lokal eller regional verksamhet än med nationell, men i nationella EU-ståndpunkter saknas ibland regionala aspekter, tyckte Ollén, som också ansåg att Sverige i många avseenden är mer centralistiskt än andra medlemsländer, inte minst via partistrukturerna.

EU:s regionkommitté är i dag ett helt rådgivande organ, något kommittén är till freds med. "Vi tror att vi ändå har ett visst inflytande." Lite av kommitténs tyngd ligger i att tyska delstatspolitiker sitter med, förklarade Ollén. I Tyskland är delstaterna aktivt involverade i EU-politiken.

Vill kunna slå larm

Regionkommittén vill kunna slå larm när den ser att förslag är på gång i EU som kan komma att få konsekvenser, t.ex. ekonomiska, för

kommuner eller regioner, berättade Ollén. Exempel på områden kommittén inriktar sig på är:

- miljö ("hanteras ofta på regional eller lokal nivå"),
- trafik,
- stadsutveckling,
- energi ("värmeförsörjning berör regionala och lokala instanser"),
- det sociala fältet och
- hela EU:s bidragssystem.

I fråga om den sista punkten förklarade Ollén att man i flera länder har decentraliserat hanteringen av EU:s bidrag, "men inte i Sverige med sin myt om det lokala självstyret". Inför östutvidgningen och dess oundvikliga förändringar av den gemensamma struktur- och jordbrukspolitiken är det viktigt att tänka igenom vad vi vill med dessa nya system, menade Ollén, och hur regionala strukturer i det sammanhanget kan samverka inom unionen.

Statens offentliga utredningar 1996

Kronologisk förteckning

1. Den nya gymnasieskolan – hur går det? U.
2. Samverkansmönster i svensk forsknings-finansiering. U.
3. Fritid i förändring. Om kön och fördelning av fritidsresurser. C.
4. Vem bestämmer vad? EU:s interna spelregler inför regeringskonferensen 1996. UD.
5. Politikområden under lupp. Frågor om EU:s första pelare inför regeringskonferensen 1996. UD.
6. Ett år med EU. Svenska statstjänstemäns erfarenheter av arbetet i EU. UD.
7. Av vitalt intresse. EU:s utrikes- och säkerhetspolitik inför regeringskonferensen. UD.
8. Batterierna – en laddad fråga. M.
9. Om järnvägens trafikledning m.m. K.
10. Forskning för vår vardag. C.
11. EU-mopeden. Ålders- och behörighetskrav för två- och trehjuliga motorfordon. K.
12. Kommuner och landsting med betalnings-svårigheter. Fi.
13. Offentlig djurskyddstillsyn. Jo.
14. Budgetlag – regeringens befogenheter på finansmaktens område. Fi.
15. Union för både öst och väst. Politiska, rättsliga och ekonomiska aspekter av EU:s sjätte utvidgning. UD.
16. Förankring och rättigheter. Om folkomröstningar, utträdesrätt, medborgarskap och mänskliga rättigheter i EU. UD.
17. Bättre trafik med väginformatik. K.
18. Totalförsvarspliktiga m95. Förslag om jobb/studier efter muck, bostadsbidrag, dagpenning, försäkringar. Fö.
19. Sverige, EU och framtiden. EU 96-kommitténs bedömningar inför regeringskonferensen 1996. UD.
20. Samordnad rollfördelning inom teknisk forskning. U.
21. Reform och förändring. Organisation och verksamhet vid universitet och högskolor efter 1993 års universitets- och högskolereform. U.
22. Inflytande på riktigt – Om elevers rätt till inflytande, delaktighet och ansvar. U.
23. Kartläggning och analys av den offentliga sektorns upphandling av varor och tjänster med miljöpåverkan. N.
24. Från Maastricht till Turin. Bakgrund och övriga EU-länders förslag och debatt inför regeringskonferensen 1996. UD.
25. Från massmedia till multimedia – att digitalisera svensk television. Ku.
26. Ny kurs i trafikpolitiken + Bilagor. K.
27. En strategi för kunskapslyft och livslångt lärande. U.
28. Det forskningspolitiska landskapet i Norden på 1990-talet. U.
29. Forskning och Pengar. U.
30. Borgenärsbrotten – en översyn av 11 kap. brottsbalken. Fi.
31. Attityder och lagstiftning i samverkan + bilagedel. C.
32. Möss och människor. Exempel på bra IT-användning bland barn och ungdomar. SB.
33. Banverkets myndighetsroll m.m. K.
34. Aktiv arbetsmarknadspolitik + expertbilaga. A.
35. Kriminalunderrättelseregister DNA-register. Ju.
36. Högskola i Malmö. U.
37. Sveriges medverkan i FN:s familjeår. S.
38. Nationalstadsparker. M.
39. Rapport från klimatdelegationen 1995. Klimatrelaterad forskning. M.
40. Elektronisk dokumenthantering. Ju.
41. Statens maritima verksamhet. Fö.
42. Demokrati och öppenhet. Om folkvalda parlament och offentlighet i EU. UD.
43. Jämställdheten i EU. Spelregler och verklighetsbilder. UD.
44. Översyn av skatteflyktslagen. Reformerat förhandsbesked. Fi.
45. Presumtionsregeln i expropriationslagen. Ju.
46. Enskilda vägar. K.
47. Cirkelsamhället. Studiecirklars betydelser för individ och lokalsamhälle. U.
48. Shaping Sustainable Homes in an Urbanizing World. Swedish National Report for Habitat II. N.
49. Regler för handel med el. N.
50. Förbud mot vapen på allmän plats m.m. Ju.
51. Grundläggande drag i en ny arbetslöshetsförsäkring – alternativ och förslag. A.
52. Precisering av handelsändamålet i detaljplan. M.
53. Kalkning av sjöar och vattendrag.M.
54. Kooperativa möjligheter i storstadsområden. S.
55. Sverige, framtiden och mångfalden. A.
55. På väg mot egenföretagande. A.
55. Vägar in i Sverige. A.
56. Hälften vore nog – om kvinnor och män på 90-talets arbetsmarknad. A.
57. Pensionssamordning för svenskar i EU-tjänst. Fi.
58. Finansieringen av det civila försvaret. Fö.

Statens offentliga utredningar 1996

Kronologisk förteckning

59. Europapolitikens kunskapsgrund. En principdiskussion utifrån EU 96-kommitténs erfarenheter. UD.
60. Miljö och jordbruk. Om EU:s miljöregler och utvidgningens effekter på den gemensamma jordbrukspolitiken. UD.
61. Olika länder – olika takt. Om flexibel integration och förhållandet mellan stora och små stater i EU. UD.
62. EU, konsumenterna och maten – Förväntningar och verklighet. Jo.
63. Medicinska undersökningar i arbetslivet. A.
64. Försäkringskassan Sverige – Översyn av socialförsäkringens administration. S.
65. Administrationen av EU:s jordbrukspolitik i Sverige. Jo.
66. Utvärderat personval. Ju.
67. Medborgerlig insyn i kommunala entreprenader. Fi.
68. Några folkbokföringsfrågor. Fi.
69. Kompetens och kapital + bilaga. N.
70. Samverkan mellan högskolan och näringslivet. N.
71. Lokal demokrati och delaktighet i Sveriges städer och landsbygd. In.
72. Rättspsykiatriskt forskningsregister. S.
73. Swedish Nuclear Regulatory Activities. Volume 1 – An Assessment. M.
74. Swedish Nuclear Regulatory Activities. Volume 2 – Descriptions. M.
75. Värden i folkhögskolevärlden. U.
76. EU:s regeringskonferens – procedurer, aktörer, formalia. Sammanfattning av ett seminarium i april 1996. UD.
77. Utländska försäkringsgivare med verksamhet i Sverige. Fi.
78. Elberedskapen. Organisation, ansvarsfördelning och finansiering. N.
79. Översyn av revisionsreglerna. Fi.
80. Viktigt meddelande. Radio och TV i Kris och Krig. Ku.
81. Skydd för sparande i sparkasseverksamhet. Fi.
82. En översyn av luft- sjö- och spårtrafikens tillsynsmyndigheter. K.
83. Allmänt pensionssparande. S.
84. Ekobrottsforskning. Ju.
85. Egon Jönsson – en kartläggning av lokala samverkansprojekt inom rehabiliteringsområdet. S.
86. Utvecklad samordning inom det civila försvaret och fredsräddningstjänsten. Kartläggning, överväganden och förslag. Fö.
87. Tredimensionell fastighetsindelning. Ju.
88. Kameraövervakning. Ju.
89. Samverkan mellan högskolan och de små och medelstora företagen. N.
90. Sammanhållet studiestöd. U.
91. Den privata vårdens omfattning och framtida ersättningsformer – En översyn av de nationella taxorna för läkare och sjukgymnaster. S.
92. IT i miljöarbetet. M.
93. Ny yrkestrafiklagstiftning. K.
94. Nationell teleadresskatalog. K.
95. Botniabanan. K.
96. Strukturförändring och besparing. En uppföljning av genomförda förändringar inom försvarsmaktens ledningsorganisation. Fö.
97. Effektivare försvarsfastigheter! Utvärdering av en reform. Fö.
98. Vem styr försvaret? Utvärdering av effekterna av LEMO-reformen. Fö.
99. Avveckling med inlärning. Erfarenheter från LEMO-reformens avveckling av personal. Fö.
100. Ett nytt system för skattebetalningar. Del A. Ett nytt system för skattebetalningar. Del B. Författningsförslag, författningskommentarer och bilagor. Fi.
101. Kärnavfall – teknik och platsval. KASAMs yttrande över SKBs FUD-Program 95. M.
102. TUFF – Teckenspråksutbildning för föräldrar. U.
103. Miljöbalken. En skärpt och samordnad miljölagstiftning för en hållbar utveckling. Del 1 och 2. M.
104. Konsumentskydd på elmarknaden. C.
105. Att främja donationer till universitet och högskolor. U.
106. EU och Sverige – från Kiruna till Malmö. Sammanfattning av fyra regionala möten 1995-96. UD.
107. Union utan gränser – konsekvenser, möjligheter, problem. Sammanfattning av ett seminarium i november 1995. UD.

Statens offentliga utredningar 1996

Systematisk förteckning

Statsrådsberedningen

Möss och människor. Exempel på bra IT-användning bland barn och ungdomar. [32]

Justitiedepartementet

Kriminalunderrättelseregister
DNA-register. [35]
Elektronisk dokumenthantering. [40]
Presumtionsregeln i expropriationslagen.[45]
Förbud mot vapen på allmän plats m.m. [50]
Utvärderat personval. [66]
Ekobrottsforskning. [84]
Tredimensionell fastighetsindelning. [87]
Kameraövervakning. [88]

Utrikesdepartementet

Vem bestämmer vad? EU:s interna spelregler inför regeringskonferensen 1996. [4]
Politikområden under lupp. Frågor om EU:s första pelare inför regeringskonferensen 1996. [5]
Ett år med EU. Svenska statstjänstemäns erfarenheter av arbetet i EU. [6]
Av vitalt intresse. EU:s utrikes- och säkerhetspolitik inför regeringskonferensen. [7]
Union för både öst och väst. Politiska, rättsliga och ekonomiska aspekter av EU:s sjätte utvidgning. [15]
Förankring och rättigheter. Om folkomröstningar, utträdesrätt, medborgarskap och mänskliga rättigheter i EU. [16]
Sverige, EU och framtiden. EU 96-kommitténs bedömningar inför regeringskonferensen 1996. [19]
Från Maastricht till Turin. Bakgrund och övriga EU-länders förslag och debatt inför regeringskonferensen 1996. [24]
Demokrati och öppenhet. Om folkvalda parlament och offentlighet i EU. [42]
Jämställdheten i EU. Spelregler och verklighetsbilder. [43]
Europapolitikens kunskapsgrund. En principdiskussion utifrån EU 96-kommitténs erfarenheter. [59]
Miljö och jordbruk. Om EU:s miljöregler och utvidgningens effekter på den gemensamma jordbrukspolitiken. [60]
Olika länder - olika takt. Om flexibel integration och förhållandet mellan stora och små stater i EU. [61]
EU:s regeringskonferens - procedurer, aktörer, formalia. Sammanfattning av ett seminarium i april 1996. [76]
EU och Sverige - från Kiruna till Malmö. Sammanfattning av fyra regionala möten 1995-96. [106]
Union utan gränser - konsekvenser, möjligheter, problem. Sammanfattning av ett seminarium i november 1995. [107]

Försvarsdepartementet

Totalförsvarspliktiga m95. Förslag om jobb/studier efter muck, bostadsbidrag, dagpenning, försäkringar. [18]
Statens maritima verksamhet. [41]
Finansieringen av det civila försvaret. [58]
Utvecklad samordning inom det civila försvaret och fredsräddningstjänsten. Kartläggning, överväganden och förslag. [86]
Strukturförändring och besparing. En uppföljning av genomförda förändringar inom försvarsmaktens ledningsorganisation. [96]
Effektivare försvarsfastigheter! Utvärdering av en reform. [97]
Vem styr försvaret? Utvärdering av effekterna av LEMO-reformen. [98]
Avveckling med inlärning. Erfarenheter från LEMO-reformens avveckling av personal. [99]

Socialdepartementet

Sveriges medverkan i FN:s familjeår. [37]
Kooperativa möjligheter i storstadsområden. [54]
Försäkringskassan Sverige - Översyn av socialförsäkringens administration. [64]
Rättspsykiatriskt forskningsregister. [72]
Allmänt pensionssparande. [83]
Egon Jönsson - en kartläggning av lokala samverkansprojekt inom rehabiliteringsområdet. [85]
Den privata vårdens omfattning och framtida ersättningsformer - En översyn av de nationella taxorna för läkare och sjukgymnaster. [91]

Kommunikationsdepartementet

Om järnvägens trafikledning m.m. [9]
EU-mopeden. Ålders- och behörighetskrav för två- och trehjuliga motorfordon. [11]
Bättre trafik med väginformatik. [17]
Ny kurs i trafikpolitiken + Bilagor. [26]
Banverkets myndighetsroll m.m. [33]
Enskilda vägar. [46]
En översyn av luft- sjö- och spårtrafikens tillsynsmyndigheter. [82]
Ny yrkestrafiklagstiftning. [93]
Nationell teleadresskatalog. [94]

Statens offentliga utredningar 1996

Systematisk förteckning

Botniabanan. [95]

Finansdepartementet

Kommuner och landsting med betalningssvårigheter. [12]
Budgetlag - regeringens befogenheter på finansmaktens område. [14]
Borgenärsbrotten - en översyn av 11 kap. brottsbalken. [30]
Översyn av skatteflyktslagen.
Reformerat förhandsbesked. [44]
Pensionssamordning för svenskar i EU-tjänst. [57]
Medborgerlig insyn i kommunala entreprenader. [67]
Några folkbokföringsfrågor. [68]
Utländska försäkringsgivare med verksamhet i Sverige. [77]
Översyn av revisionsreglerna. [79]
Skydd för sparande i sparkasseverksamhet. [81]
Ett nytt system för skattebetalningar. Del A.
Ett nytt system för skattebetalningar. Del B. Författningsförslag, författningskommentarer och bilagor. [100]

Utbildningsdepartementet

Den nya gymnasieskolan - hur går det? [1]
Samverkansmönster i svensk forskningsfinansiering. [2]
Samordnad rollfördelning inom teknisk forskning. [20]
Reform och förändring. Organisation och verksamhet vid universitet och högskolor efter 1993 års universitets- och högskolereform. [21]
Inflytande på riktigt - Om elevers rätt till inflytande, delaktighet och ansvar. [22]
En strategi för kunskapslyft och livslångt lärande. [27]
Det forskningspolitiska landskapet i Norden på 1990-talet. [28]
Forskning och Pengar. [29]
Högskola i Malmö. [36]
Cirkelsamhället. Studiecirklars betydelser för individ och lokalsamhälle. [47]
Värden i folkhögskolevärlden. [75]
Sammanhållet studiestöd. [90]
TUFF - Teckenspråksutbildning för föräldrar. [102]
Att främja donationer till universitet och högskolor. [105]

Jordbruksdepartementet

Offentlig djurskyddstillsyn. [13]
EU, konsumenterna och maten - Förväntningar och verklighet. [62]
Administrationen av EU:s jordbrukspolitik i Sverige. [65]

Arbetsmarknadsdepartementet

Aktiv arbetsmarknadspolitik + expertbilaga. [34]
Grundläggande drag i en ny arbetslöshetsförsäkring - alternativ och förslag.[51]
Sverige, framtiden och mångfalden. [55]
På väg mot egenföretagande. [55]
Vägar in i Sverige. [55]
Hälften vore nog - om kvinnor och män på 90-talets arbetsmarknad. [56]
Medicinska undersökningar i arbetslivet. [63]

Kulturdepartementet

Från massmedia till multimedia - att digitalisera svensk television. [25]
Viktigt meddelande.
Radio och TV i Kris och Krig. [80]

Näringsdepartementet

Kartläggning och analys av den offentliga sektorns upphandling av varor och tjänster med miljöpåverkan. [23]
Shaping Sustainable Homes in an Urbanizing World. Swedish National Report for Habitat II. [48]
Regler för handel med el. [49]
Kompetens och kapital + bilaga. [69]
Samverkan mellan högskolan och näringslivet. [70]
Elberedskapen. Organisation, ansvarsfördelning och finansiering. [78]
Samverkan mellan högskolan och de små och medelstora företagen. [89]

Civildepartementet

Fritid i förändring.
Om kön och fördelning av fritidsresurser. [3]
Forskning för vår vardag. [10]
Attityder och lagstiftning i samverkan

Statens offentliga utredningar 1996

Systematisk förteckning

+ bilagedel. [31]
Konsumentskydd på elmarknaden. [104]

Inrikesdepartementet

Lokal demokrati och delaktighet i Sveriges städer och landsbygd. [71]

Miljödepartementet

Batterierna - en laddad fråga. [8]
Nationalstadsparker. [38]
Rapport från klimatdelegationen 1995.
Klimatrelaterad forskning. [39]
Precisering av handelsändamålet i detaljplan. [52]
Kalkning av sjöar och vattendrag [53]
Swedish Nuclear Regulatory Activities.
Volume 1 - An Assessment. [73]
Swedish Nuclear Regulatory Activities.
Volume 2 - Descriptions. [74]
IT i miljöarbetet. [92]
Kärnavfall - teknik och platsval. KASAMs yttrande över SKBs FUD-Program 95. [101]
Miljöbalken. En skärpt och samordnad miljölagstiftning för en hållbar utveckling.
Del 1 och 2. [103]

FRITZES
Postadress: 106 47 Stockholm
Fax: 08-20 50 21, Telefon: 08-690 91 90

ISBN 91-38-20317-0
ISSN 0375-250X